



dr hab. Teresa Giza

Katedra Teoretycznych Podstaw Edukacji
Wszechnica Świętokrzyska w Kielcach

Szkoła środowiskiem wspierającym zdolności – diagnoza i identyfikacja zdolności

*Fragmenty wykładu wygłoszonego podczas konferencji
Szkoła odkrywająca i wspierająca zdolności szansą dla przyszłości edukacji,
Regionalne Centrum Rozwoju Edukacji w Opolu, dn. 29.03.2013*
Prezentacja udostępniona grzecznościowo dla projektu „Opracowanie i wdrożenie
kompleksowego systemu pracy z uczniem zdolnym



Wspieranie zdolności oznacza **wspomaganie rozwoju potencjałów** jakie posiada dziecko.

Oznacza **zaspokajanie potrzeb oraz organizację procesów edukacyjnych** sprzyjających rozwojowi, przy uwzględnieniu zadań rozwojowych właściwych dla fazy życia, prawidłowości rozwoju i istniejących warunków społecznych.

Celem wychowania jest rozwój człowieka, na miarę posiadanych przez niego możliwości.

**Celem rozwoju jest „samorealizacja”, czyli
„dążenie do robienia tego, do czego ktoś się
najlepiej nadaje”**

(Hurlock 1985 s. 57)



Rozwój zdolności jest możliwy jedynie dzięki **pracy** dorosłego i dziecka.

Wspieranie opiera się na **interakcji i wywieraniu wpływu**.

Edukacyjne wspieranie obejmuje procesy **kształcenia, wychowania i samokształtowania**.



**Franz J. Mönks i Robin Pflüger przyjęli, że
na **wspieranie** uczniów zdolnych składa się
ich **identyfikowanie oraz motywowanie**
(2005, s. 96).**



Jako przykład profesjonalnego diagnozowania i selekcji uczniów zdolnych w naszym kraju warto przytoczyć zestaw kwestionariuszowy, w oparciu o który następuje dobór uczniów do **Gimnazjum Akademickiego w Toruniu**.

Przyjmowana jest do niego młodzież o uzdolnieniach poznawczych. Na procedurę decydującą o przyjęciu składają się wyniki badań przy zastosowaniu następujących narzędzi:

Skala Wechslera WISC-R

Test Matryc Ravena

Test Jelena-Urbana

Test Szkiców K. Frank

Kwestionariusz Zainteresowań – „Z”

Test „Jaki jesteś?”

Próba zdań niedokończonych

Kwestionariusz samooceny

Kwestionariusz wywiadu z rodzicami (B. Janas-Stanisławska 2000).

Równoległy obszar diagnozy obejmuje osiągnięcia kandydatów.

Pomiar inteligencji



Pracownia Testów Psychologicznych
Polskiego Towarzystwa Psychologicznego

ANNA MATCZAK

Diagnoza możliwości intelektualnych (DMI)

PODRĘCZNIK

Warszawa 1992

*Diagnoza Możliwości
Intelektualnych–DMI-2M dzieci w
wieku 6 - 10, DMI-2S - 9 - 13 lat
autorstwa A. Matczak.*

Kwestionariusz jest przeznaczony do oceny ogólnego poziomu umysłowego, a także w celu diagnozy poziomu rozwoju operacji konkretnych jako istotnej przesłanki przy prognozowaniu osiągnięć szkolnych lub wykrywaniu przyczyn trudności w nauce. Każdy z testów składa się z 76 zadań, opartych na materiale werbalnym, rysunkowym i liczbowym,



Narzędzia do pomiaru inteligencji ogólnej
Skala Inteligencji Wechslera dla Dzieci – WISC-R233
Adaptacja polska: A. Matczak, A. Piotrowska, W. Ciarkowska (2008)

Jeden z najpowszechniejszych na świecie testów do pomiaru inteligencji.
Skala składa się z sześciu podtestów opartych o materiał werbalny (Wiadomości, Podobieństwa, Arytmetyka, Słownik, Rozumienie oraz Powtarzanie Cyfr) i sześciu podtestów niewerbalnych (Uzupełnianie Obrazków, Wzory z Klocków, Układanki, Kodowanie oraz Labirynty). W teście oblicza się wynik dla skali słownej i bezsłownej oddzielnie, a także dla skali pełnej. (6-16 lat).



Test Matryc Ravena

Popularny test do badania zdolności poznawczych, oparty całkowicie o materiał niewerbalny, mający swoje źródła w koncepcji inteligencji Spearmana. Test Matryc Ravena służy do pomiaru tego czynnika, zazwyczaj określanego mianem *inteligencji ogólnej*, a zwłaszcza tego jej aspektu, jakim jest *inteligencja płynna*. Zadania w testach Ravena ułożone są według wzrastającego stopnia trudności. Zadaniem badanego jest dopasowanie brakującego elementu, który pasuje do wzoru (matrycy) (dla różnych grup wiekowych).



Bateria Testów APIS-P(R) 240

**A. Matczak, A. Jaworowska, A. Ciechanowicz, J. Stańczak i
E. Zalewska (1995)**

Służy do pomiaru inteligencji ogólnej. Składa się z ośmiu testów: Zachowania, Kwadraty, Synonimy, Klasyfikacja, Przekształcenia Liczb, Nowe Słowa, Klocki, Historyjki.

Poszczególne testy mierzą różne aspekty inteligencji, ujawniające się w zdolnościach abstrakcyjno-logicznych, werbalnych, wzrokowo- przestrzennych i społecznych.

Na każdy z typów zdolności przypadają dwa testy. Bateria oparta jest o materiał werbalny i niewerbalny.

(6 kl. sp. - I kl.ponadgimn.)

Zdolności twórcze



Kwestionariusz Twórczego Zachowania (KANH)

przeznaczony jest do badania uzdolnień twórczych, pojmowanych jako właściwości osobowościowe człowieka (postawa twórcza).

Wyniki oceniane są w ramach czterech skal:

konformizmu - K,

nonkonformizmu - N,

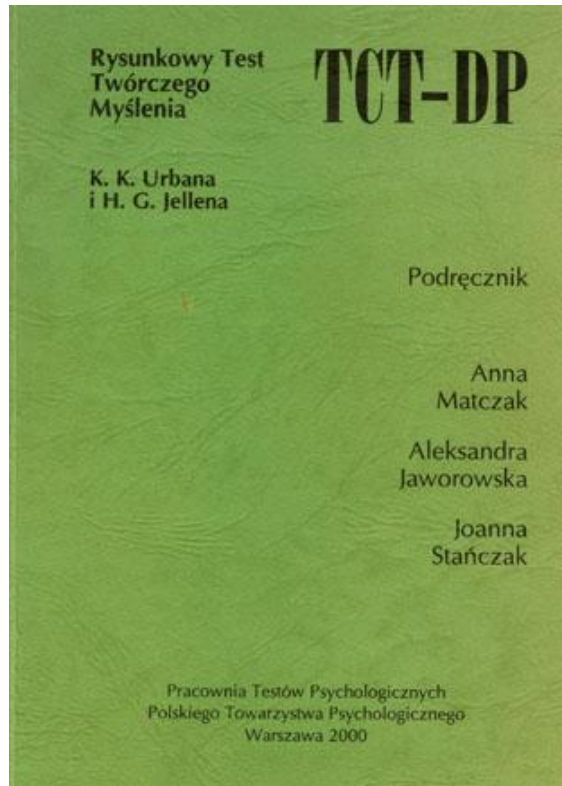
zachowań

algorytmicznych - A,

zachowań heurystycznych - H.

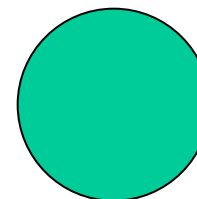
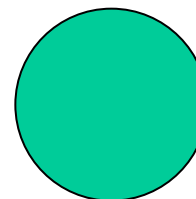
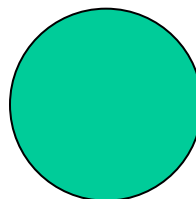
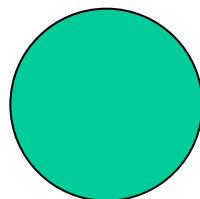
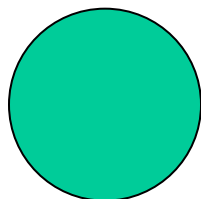
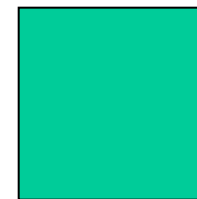
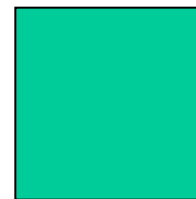
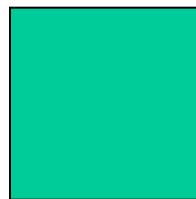
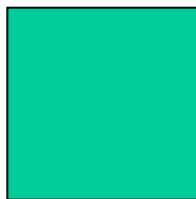
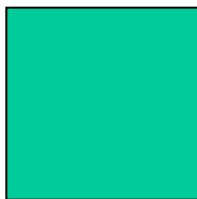


Możliwe jest też uzyskanie wskaźników dla postawy twórczej, postawy odtwórczej, sfery poznawczej oraz sfery charakterologicznej



Rysunkowy Test Twórczego Myślenia (TCT-DP) autorstwa K. K. Urbana i H. G. Jellena. Narzędzie może być wykorzystane m. in. w diagnozie indywidualnej jako wzbogacenie diagnozy intelektu i prognozowania sukcesów w działaniach wymagających twórczego funkcjonowania. Przeznaczone jest dla dzieci (od 5. roku życia), młodzieży, dorosłych (normy opracowano tylko wobec starszych grup wiekowych).

Testy oparte na modelu SI J. P. Guilforda





Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych-(SPTO)

wersja dla sp klas I-III, K. Krasoń

wersja dla sp klas IV-VI R.M. Sigva

wersja dla gimnazjum R.M. Sigva

wersja dla szk. ponadgimn. A. Mirski

Skala może służyć do diagnozy postawy twórczej ucznia przez nauczyciela. Przy powtórzeniu pomiaru może być wykorzystana dla oceny dynamiki kształtowania się postawy twórczej.

Andrzej Mirski

Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych (SPTO)

Podręcznik testu – wersja dla uczniów szkoły
ponadgimnazjalnej



Test Zdolności Twórczych - Tadeusza Żuka
Test Twórczego Myślenia - Edwarda Nęcki i Anny
Rychlickiej
Styl Twórczego Zachowania - Andrzeja Strzaleckiego
Style Rozwiązywania Problemów - Andrzeja
Strzaleckiego
Test Wyobraźni Twórczej - Janusza Kujawskiego

Maciej Karwowski (red.),

***Identyfikacja potencjału twórczego.
Teoria - Metodologia – Diagnostyka,***

Wydawnictwo Akademii Pedagogiki
Specjalnej, Warszawa 2009.





Maciej Karwowski,

Klimat dla kreatywności.

Koncepcje, metody, badania,

Wyd. Difin, Warszawa 2009

Kwestionariusz Kreatywnego Klimatu Szkoły (KKKS)



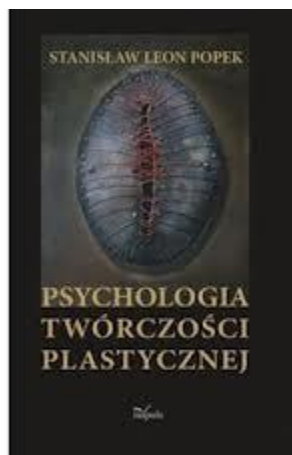
Uzdolnienia artystyczne

Takie talenty zazwyczaj objawiają się w wysokich osiągnięciach w dziedzinie np. muzyki, tańca, malarstwa, rysunku, rzeźby, aktorstwa.

Trudności diagnozy wiążą się z problemem różnorodności obszarów i natężenia uzdolnień artystycznych oraz często spotykanej u ludzi twórczych ich wielości.

Analiza rysunków/wytworów plastycznych

Konieczne jest aby analizować zbiór prac dziecka powstałych w **pewnym czasie**, dotyczących **różnych tematów** i wykonanych **wieloma technikami**, prac **obowiązkowych** i utworzonych **z własnej inicjatywy** oraz ich interpretacja **na tle** wytworów **rówieśników**.





Wartość diagnostyczna analizy rysunku/wytworu może zostać zwiększona w przypadku wykorzystania **techniki sędziów kompetentnych**, nie znających dziecka oraz posługujących się precyzyjnymi kryteriami.



Uzdolnienia językowe



Test Wałbrzyski (TW) (Kuliniak 2002).

Test ten składa się ośmiu zadań:

1. wycucie stylistyczne i umiejętność stosowania poprawnych struktur zdaniowych – Zadanie I
2. zasób słownictwa ojczystego oraz wycucie poprawnych związków frazeologicznych i idiomatycznych – Zadanie II, III i IV
3. umiejętność rozróżniania poprawnych form gramatycznych na podstawie języka polskiego (np., dostrzeganie analogii) – Zadanie V i VI
4. umiejętność rozróżniania poprawnych form gramatycznych na podstawie języka obcego – Zadanie VII
5. umiejętność wyciągania wniosków i budowania reguł rządzących językiem obcym – Zadanie VIII.



**Wojtowicz M. (2006). *Test Zdolności Językowych*.
Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych
Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.**

Zdolności psychomotoryczne

ZESTAW PRÓB DO OCENY WYBRANYCH UMIEJĘTNOŚCI RUCHOWYCH DZIECKA

Autorka: Elżbieta Cieśla

Próba 1 i 2. RZUTY WORECZKA ZNAD GŁOWY PRAWĄ I LEWĄ RĘKĄ

Dziecko staje przed linią w pozycji swobodnej, trzymając woreczek w wybranej ręce. Wykonuje rzut nad głowę w kierunku wyznaczonej linii, oddalonej od niego o 5 metrów. Próbę powtarza trzykrotnie. Następnie wykonuje to samo zadanie drugą ręką.

Wyniki: Zapisujemy, którą rękę dziecko wybrało jako pierwszą. Oceniamy umiejętność rzutu prawą i lewą ręką według czterostopniowej skali.

Najczęściej występujące błędy: *nieprawidłowa, sztywna postawa w czasie wykonywania rzutu, brak współpracy kończyn i tułowia, ruch zlokalizowany tylko w obrębie ramienia, nie wykorzystany w pełni zamach, nie zachowany kierunek rzutu i nie osiągnięta odległość.*

Próba 3 i 4. CHWYTY WORECZKA PRAWĄ I LEWĄ RĘKĄ

Dziecko stoi naprzeciw prowadzącego w odległości 3 metrów. Chwyta wybraną przez siebie ręką woreczek rzucony przez prowadzącego. Próbę wykonuje się trzykrotnie. Następnie dziecko wykonuje to samo ćwiczenie drugą ręką.

Wyniki: Zapisujemy, którą rękę dziecko wybrało, jako pierwszą. Oceniamy umiejętność chwytu prawą i lewą ręką według czterostopniowej skali.

Najczęściej występujące błędy: *oparcie chwytu o klatkę piersiową, chwyt z jednoczesnym upuszczeniem woreczka, nie złapanie woreczka.*



Uzdolnienia muzyczne

Wiek

Dzieci od 6 do 9 lat.

Procedura

Badania indywidualne lub grupowe, czas badania – 20 minut.

Test Średnia miara słuchu muzycznego przeznaczony jest do pomiaru zdolności muzycznych (melodycznych i rytmicznych) dzieci w wieku 6 – 9 lat. Test ten ma służyć nauczycielom i rodzicom do obiektywnej oceny zdolności muzycznych dzieci. Nie wymaga od badanego żadnego formalnego wykształcenia muzycznego, ani też umiejętności czytania, pisanie i liczenia.

Opis

Średnia miara słuchu muzycznego składa się z dwóch części: testu Melodii i testu Rytmu. Każdy test składa się z 40 zadań oraz przykładów. W każdym zadaniu dziecko porównuje dwa motywy melodyczne (test Melodii) lub rytmiczne (test Rytmu) i ma zdecydować czy są one takie same, czy różne. Oba testy nagrane są na płycie kompaktowej. Rezultatem badania jest wynik ogólny będący wskaźnikiem poziomu uzdolnień muzycznych oraz dwa wyniki cząstkowe świadczące o zdolnościach melodycznych i rytmicznych dziecka.

Rzetelność

Zadawalająca zgodność wewnętrzna wyniku ogólnego oraz testu Melodii, niższa testu Rytmu; zróżnicowane dla różnych grup wieku współczynniki stabilności bezwzględnej (najwyższe dla dzieci najmłodszych, najniższe – dla najstarszych).

Trafność

Potwierdzona trafność diagnostyczna (korelacje z ocenami z egzaminów wstępnych) oraz sprawdzona trafność prognostyczna (korelacje z ocenami uzyskanymi przez uczniów po jednym lub więcej roku nauki).

Normy

Centylowe dla dzieci w wieku od 6 do 9 lat: uczniów szkół muzycznych, kandydatów do szkół muzycznych, dzieci z przedszkoli i szkół podstawowych ogólnokształcących.

Zastosowanie

Diagnoza różnicowa dzieci kandydujących do szkół muzycznych; indywidualne programy rozwijające zdolności muzyczne.

Materiały

- Komplet (tłumaczenie oryginalnego podręcznika, polska standaryzacja, płyta kompaktowa z nagraniem testu, 100 arkuszy odpowiedzi do Testu Melodii, 100 arkuszy odpowiedzi do Testu Rytmu, karta profilowa, klucz)

TEST UZDOLNIEN MUZYCZNYCH* Średnia miara słuchu muzycznego

Edwin E. Gordon
Polska adaptacja: Barbara Kamińska, Halina Kotarska (2000)

*Wydawcą testu jest Akademia Muzyczna im. F. Chopina w Warszawie. Centrum Edukacji Artystycznej.

MOTYWACJA



TAT



Wiek

Młodzież, dorośli.

Procedura

Badanie indywidualne; bez ograniczenia czasu; pełne badanie obejmuje dwie sesje, na których przedstawia się po 10 obrazków.

Projekcyjny test do badania osobowości.

Opis

Materiał testowy stanowi 31 plansz: 30 obrazków czarno-białych i jedna biała karta. Zadaniem badanego jest ułożenie historii do 20 plansz.

Analiza i interpretacja

System analizy i interpretacji nawiązujący do teorii potrzeb autorstwa Murraya.

Zastosowanie

W praktyce psychologicznej, do diagnozy osobowości.

Materiały

- Komplet (tablice + podręcznik)
 - Podręcznik
 - Komplet tablic



ZAINTERESOWANIA

IZ – Inwentarz Zainteresowań	
TO-Z – Test Osobowości i Zainteresowań	
TZ – Test Zainteresowań	
WKP – Wielowymiarowy Kwestionariusz Preferencji WKP	

INWENTARZ ZAINTERESOWAŃ*

Autorzy testu: Anna Frydychowicz, Jadwiga Jaworska, Teresa Woynarowska, Andrzej Matuszewski (1994)

IZ



Wiek

Młodzież.

Procedura

Badanie grupowe lub indywidualne; bez ograniczenia czasu, przeciętnie 20 minut.

Inwentarz pozwala na ocenę 9 grup zainteresowań (*Handlowo-Biurowe, Techniczne, Literackie, Rolnicze, Opiekuńcze, Wojskowe, Plastyczne, Naukowe, Muzyczne*).

Opis

Inwentarz składa się z dwóch części. Pierwsza – zawiera 178 pytań, na które badany odpowiada wybierając jedną z trzech odpowiedzi. Część drugą, uzupełniającą, tworzy lista 11 dziedzin ludzkiej działalności, spośród których badany ma wybrać trzy, do których, wg własnej oceny, ma największe predyspozycje.

Rzetelność

Zadawalająco wysoka stabilność, bardzo wysoka zgodność wewnętrzną.

Trafność

Sprawdzona trafność teoretyczna i diagnostyczna. Także wyniki analiz czynnikowych potwierdzają trafność metody.

Normy

Dla VIII klas szkół podstawowych (obecnie II klasa gimnazjum) oraz III klas liceów ogólnokształcących (obecnie II klasa LO) (próby ogólnopolskie).

Zastosowanie

W doradztwie zawodowym.

Materiały

- Komplet (podręcznik, 25 kwestionariuszy, 25 arkuszy odpowiedzi)
 - Podręcznik
 - Kwestionariusze (25 egz.) i arkusze odpowiedzi (25 egz.)

TEST OSOBOWOŚCI I ZAINTERESOWAŃ*

Autorzy testu: Erich Mittenacker i Walter Toman
Polska adaptacja i podrecznik: Eżbieta Renata Dąlek (1993)

TO-Z



Wiek

Młodzież.

Procedura

Badanie indywidualne lub grupowe; bez ograniczenia czasu, przeciętnie 45 minut.

Jest to wielowymiarowy inwentarz służący do pomiaru cech osobowości i zainteresowań.

Skale osobowości

Samokrytyka–brak samokrytyki, nastawienie społeczne–nastawienie aspołeczne, ekstrawersja–introwersja, nieneurotyczny–neurotyczny, niemanialny–manialny, niedepresyjny–depresyjny, nieschizoidalny–schizoidalny, nieparanoidalny–paranoidalny, wegetatywnie stabilny–wegetatywnie labilny.

Skale zainteresowań

Zamiatowanie do życia na wsi–zamiatowanie do życia w mieście, rzemieślnicze, naukowe, rachunkowość i administracja, umiejętność obcowania z ludźmi w sklepach i lokalach gastronomicznych, sztuki plastyczne, językowe i literackie, muzyczne, zawody społeczne.

Opis

Test O-Z ma postać zeszytu zawierającego 214 stwierdzeń (120 dotyczy osobowości, a 94 – zainteresowań), które badany ocenia na specjalnym arkuszu odpowiedzi.

Rzetelność

Umiarkowanie wysoka stabilność bezwzględna.

Trafność

Sprawdzana była trafność diagnostyczna.

Normy

Dla uczniów klasy VIII szkoły podstawowej (obecnie II klasa gimnazjum) oraz uczniów klasy III i IV szkoły średniej (obecnie II i III klasa szkoły średniej) (młodzież warszawska).

Zastosowanie

W poradnictwie zawodowym.

Materiały

- Komplet (podrecznik, kwestionariusz, 50 arkuszy odpowiedzi, 7 kluczy na folii, wyniki polskiej standaryzacji, w tym normy)
 - Kwestionariusz (w formie zeszytu)
 - Arkusze odpowiedzi (50 egz.)



Arkusze obserwacji dla nauczycieli

A. Kopik, M. Zatorska, *Wielointeligentne
odkrywanie świata*, ORE, Warszawa 2009.



Aneks

ARKUSZ OBSERWACJI DZIECKA DLA NAUCZYCIELI I RODZICÓW

(określenia pozwalające na podstawie obserwacji dziecka określić profil jego inteligencji)

Autorki: Aldona Kopik, Monika Zatorska

Zawarte w *Arkuszu* określenia odnoszą się do poszczególnych typów inteligencji. Dla każdego typu inteligencji opracowanych zostało 10 określeń. Proponowana diagnoza profilu inteligencji opiera się przede wszystkim na ukierunkowanej obserwacji dziecka podczas zajęć i zabaw w przyjaznym, różnorodnym środowisku. Należy określić reakcje i zachowania odnosząc się do każdego zagadnienia zawartego w *Arkuszu*. Odpowiedzi udzielone przez rodziców czy opiekunów mogą być różne od odpowiedzi nauczycieli. Daje to możliwość wymiany informacji, porównania spostrzeżeń nauczycieli, rodziców/opiekunów dotyczących obserwowanych zachowań i reakcji, które mogą być różne w środowisku domowym i szkolnym, czy przedszkolnym. Osoby bliskie dziecku mają szansę integracji działań na rzecz zapewnienia właściwych warunków do rozwoju.

Imię i nazwisko dziecka: **data:**

Typ inteligencji	Lp.	OKREŚLENIA DOTYCZĄCE DZIECKA	ODPOWIEDZI	
			Rodzic	Nauczyciel
INTELIGENCJA JĘZYKOWA	1.	Wypowiada się chętnie i ładnie, jasno formułuje pytania.	tak / nie	tak / nie
	2.	Posługuje się bogatym, jak na swój wiek, słownictwem.	tak / nie	tak / nie
	3.	Chętnie słucha czytanego tekstu, opowiadań, historii, bajek.	tak / nie	tak / nie
	4.	Samo wymyśla własne historie, opowiada bajki.	tak / nie	tak / nie
	5.	Podejmuje próby czytania lub nauczyło się czytać wcześniej, niż jego rówieśnicy.	tak / nie	tak / nie
	6.	Lubi poznawać i zapamiętywać nowe słowa, chętnie ich używa.	tak / nie	tak / nie
	7.	Bez trudu zapamiętuje imiona, nazwiska, czy nazwy geograficzne.	tak / nie	tak / nie
	8.	Lubi słowne zabawy, rymowanki, dowcipy i „lamańce” językowe.	tak / nie	tak / nie
	9.	Chętnie zapamiętuje i recytuje ulubione wiersze i fragmenty prozy.	tak / nie	tak / nie
	10.	Z zaangażowaniem wygłasza kwestie w dziecięcych przedstawieniach teatralnych.	tak / nie	tak / nie
	Liczba odpowiedzi „TAK”			
INTELIGENCJA MATEMATYCZNO-LOGICZNA	1.	Posiada umiejętność sprawnego posługiwania się liczbami w różnych sytuacjach życiowych.	tak / nie	tak / nie
	2.	Często przelicza różne przedmioty znajdujące się w otoczeniu (np. samochody, drzewa, zabawki).	tak / nie	tak / nie

Dzieci z dominującą inteligencją intrapersonalną wolą bawić się i pracować samodzielnie, niż w grupie, dobrze znają oraz wykorzystują swoje mocne strony, samodzielnie budują wewnętrzną motywację. Są zaradne, niezależne, lubią decydować o swoich sprawach, potrafią wyrażać swoje uczucia. Poszukują odpowiedzi na tzw. „trudne” pytania, samodzielnie wyznaczają, a także jasno precyzują cele własne. Posiadają umiejętność kierowania swoim postępowaniem, patrzą na świat ze swojego punktu widzenia.





Wiek ucznia a możliwości diagnozy

Podstawową metodą rozpoznawania uzdolnień dzieci w **młodszy wieku szkolny** jest **obserwacja** zachowań i wytworów dziecka, z uwzględnieniem cech jego osobowości oraz środowiska społeczno-kulturowego.

Uzupełnieniem obserwacji jest **analiza treści** i **pomiar** (ocena zaobserwowanych danych)



Badania i praktyka nauczania dowodzą, że **kreatywność** manifestuje się w mowie dziecka, w różnych formach werbalnych - dzieci uwielbiają wymyślać nowe i niezwykle słowa, znajdując niespodziewane sposoby wykorzystania pojedynczych słów oraz całych konstrukcji do opisu działań lub zdarzeń, dobrowolnie, entuzjastycznie tworzą opowieści, bajki, piszą opowiadania i wiersze a także niewerbalnych – rysunki, śpiew i muzykowanie.



DOŚWIADCZENIA ZAGRANICZNE



Kwestionariusz Identyfikacji Uczniów Uzdolnionych autorstwa Ałły A.

Losevej (1999) służy do oceny zdolności uczniów w wieku 7-13 lat przez nauczycieli i rodziców (występujących tu w roli ekspertów). Kwestionariusz obejmuje 10 obszarów aktywności, w których uczeń może wykazać się umiejętnościami: **intelektualnymi, osiągnięciami w nauce, twórczymi, literackimi, artystycznymi, muzycznymi, technicznymi, ruchowymi, plastycznymi i społecznymi.**

Eksperci dokonują oceny dziecka na podstawie charakterystyki dziedzin ujawniania talentów, posługując się skalą czteropunktową (5-2). Jeśli któraś charakterystyka przysługuje uczniowi w najwyższym stopniu, wówczas otrzymuje najwyższą liczbę punktów-5. Ocena najniższa to dwa punkty. Następnie wylicza się średnią arytmetyczną dla każdego wymiaru zdolności odrębnie.



Obszar dziewiąty kwestionariusza obejmuje zachowania znamionujące uzdolnienia plastyczne. Są one następujące:

IX. Osiągnięcia w dziedzinie plastyki

- 1. Wykazuje duże zainteresowanie przekazem wizualnym.*
- 2. Jest bardzo zainteresowany zajęciami specjalistycznymi w dziedzinie sztuki.*
- 3. Jego rysunki i obrazy wyróżniają się różnorodnością podejmowanych tematów.*
- 4. Ma poważny stosunek do dzieł sztuki, kiedy widzi dobre zdjęcie, słucha muzyki, widzi niezwykłą rzeźbę, pięknie i artystycznie wykonane przedmioty - staje się zamyślony i krytyczny.*
- 5. Jest oryginalny w wyborze tematu (rysunku, wypracowania, opisu jakiegoś zdarzenia), tworzy oryginalne kompozycje (z kwiatów, rysunków, kamieni, znaczków, pocztówek, itp.).*
- 6. Zawsze jest gotowy wykorzystać dowolny materiał i wykonać zabawkę, obrazek, rysunek, kompozycję - w zabawach dziecięcych na placu zabaw, w pracy z nożyczkami, klejem.*
- 7. Gdy ma wolny czas, chętnie rysuje, rzeźbi i tworzy kompozycje, mające cel i znaczenie artystyczne (dekoracja domu, ubrania, etc.).*
- 8. Ucieka się do rysunku lub rzeźbienia by wyrazić swoje uczucia i nastroje.*
- 9. Lubi pracować z klejem, gliną, plasteliną, aby przedstawiać zdarzenia lub przedmioty w trzech wymiarach przestrzennych.*
- 10. Interesuje się dziełami sztuki tworzonymi przez innych ludzi, samodzielnie je ocenia i próbuje odtworzyć to, co widział we własnych dziełach*



Mapa Talentu wg R. DeHaana i J. Kougha (5-10 lat)

(Aleksandr I. Savenkov)

Instrukcja

Przed Wami 80 twierdzeń, usystematyzowanych i odnoszących się do 10 względnie niezależnych obszarów zachowania i aktywności dziecka. Przystudiujcie je Państwo uważnie i oceńcie swoje dziecko zakresie każdej cechy, stosując następującą skalę:

(+ +) – jeśli oceniana cecha osoby jest dobrze rozwinięta, jasno wyrażona, pojawia się często;

(+) – cecha jest wyraźna, ale nie jest stała;

(0) – oceniana cecha i cecha do niej przeciwna ujawniają się niewyraźnie i rzadko, w zachowaniach i aktywności równoważą się (żadna nie dominuje);

(-) – bardziej widoczne są i częściej występują właściwości jednostki przeciwne do ocenianych.

Oceny należy zaznaczyć na *arkuszu odpowiedzi*. Ocenę pierwszego twierdzenia należy zamieścić w pierwszej kratce arkusza odpowiedzi, ocenę drugiego – w drugiej itd. Cała ocena powinna zająć 10-15 minut. Jeśli macie Państwo wątpliwości co do oceny, ponieważ nie dysponujecie ku temu wystarczającymi informacjami, zostawcie odpowiednie pole puste, ale zaobserwujcie od tej strony aktywność dziecka. Poproście innych dorosłych, dobrze znających dziecko, na przykład babcię i dziadków, aby wyrazili swoje opinie na podstawie tego kwestionariusza. Następnie łatwo można obliczyć średnie wskaźniki, co uczyni wyniki bardziej obiektywnymi.



Mapa Talentu pozwala na:

- Ilościowe ujęcie uzdolnień dziecka
- Rozwojową ocenę uzdolnień i określenie, jakiego rodzaju talent obecnie dominuje.



Werbalny test twórczego myślenia *Niezwykłe zastosowanie*

Elena N. Shcheblanova, Irina S. Awierina

Instrukcja dla uczniów (10-18 lat)

"Za chwilę zostanie przedstawiony zwykły, codzienny przedmiot. Wymyślcie dla niego możliwie jak najwięcej różnych i nietypowych zastosowań, jak najwięcej pomysłów - jak może być użyty.

Propozycje muszą być realistyczne i osiągalne.

Zapiszcie swoje myśli krótko, ale jasno. Wyjaśnijcie, jeśli to konieczne, jednym lub dwoma zdaniami, jak ten przedmiot może być zmieniony, jak z niego zrobić inny przedmiot lub urządzenie. Na przykład, **CEGLA** może być wykorzystana:

1. jako stół - wiele cegieł ułożonych jedna na drugą.

2. jako ołówek – można pisać kawałkiem cegły na chodniku.

Jeśli napiszecie tylko słowa "stół" lub "ołówek", to Wasze pomysły będą niezrozumiałe dla innych.

Dlatego opiszcie swoje pomysły jak najbardziej szczegółowo, nie podawajcie ogólnikowych odpowiedzi. Każdy nowy pomysł zapisujcie w nowej linii. Na wykonanie każdego zadania macie po sześć minut czasu". Po przeczytaniu instrukcji, należy odpowiedzieć na wszystkie pytania uczniów, ale należy starać się nie wykraczać poza ramy instrukcji. Jeśli to konieczne, można przeczytać instrukcję ponownie. Po tym eksperymentator powinien głośno i wyraźnie wymówić nazwę pierwszego przedmiotu: "**Gazeta**". Czas wykonania zadania jest ograniczony do 6 minut, jak podano w instrukcji. Natychmiast po upływie czasu wyznaczonego na wykonanie pierwszego zadania, należy przerwać jego wykonywanie i podać drugie słowo kluczowe: "**Drewniana linijka**". Drugie zadanie jest również wykonywane w ciągu 6 minut. Po tym czasie kartki z odpowiedziami powinny być zebrane możliwie szybko.

Szczególne problemy rozpoznawania zdolności uczniów:

- Diagnozowanie uczniów zdolnych uzyskujących nieadekwatne osiągnięcia szkolne (SNOS)
- Diagnozowanie uczniów ze środowisk mniejszości kulturowych oraz rodzin o niskim statusie socjoekonomicznym

